

نکته

تاثیر مهاجران افغانستانی بر اشتغال در ایران

تعدد اعتراض‌های پراکنده به حضور مهاجران در ایران و در راستای آن افزایش تنش‌های اجتماعی میان برخی شهروندان با مهاجران افغانستانی مقیم ایران که برخی ویدئوهای آن اخیراً در شبکه‌های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده، حاکی از آن است که موج مهاجرسنیزی در کشور وارد فاز تازه‌ای شده است. این اعتراضات که در سال‌های ابتدایی دهه ۹۰ فقط به موضوع اشتغال و اقامت مهاجران غیرقانونی معطوف شده بود، در سال‌های اخیر در سطح شبکه‌ها و رسانه‌های اجتماعی با محوریت برجسته کردن تهدیدهای امنیتی حضور مهاجران در ایران شکل دیگری به خود گرفته و حالا نیز وارد مرحله درخواست اخراج و برخورد‌های قهرآمیز نسبت به مهاجران افغانستانی شده است. در چندسال گذشته به‌ویژه پس از به قدرت رسیدن طالبان در افغانستان، تعداد زیادی از مهاجران غیرقانونی افغانستانی در ایران از کشور اخراج شده‌اند. با این حال در یک سال گذشته این روند با شدت بیشتری از سوی نهادهای نظارتی دنبال می‌شود. بنابراین عمده تمرکز این موج اعتراضی معطوف به حضور مهاجران غیرقانونی در کشور است. مقامات مسئول دلایل این اخراج‌ها را با تهدیدهای امنیتی و گاهی اقتصادی حضور مهاجران غیرقانونی مرتبط می‌دانند اما افرادی که در سه دهه گذشته در ایران پی جنگ و بحران‌های اقتصادی از هر طریقی به ایران مهاجرت کرده‌اند و عمده‌ترین دلیل آن‌ها برای انتخاب ایران به‌عنوان کشور مقصد، علاوه بر هم مرز بودن؛ زبان، فرهنگ، دین و مذهب مشترک است. بر اساس نقل‌قول‌های شنیده شده از مهاجرانی که برای کار به ایران رفته‌اند، آنان در ایران با چالش‌های زبانی و فرهنگی مواجه نمی‌شوند و در نتیجه در جامعه ایران برای یافتن کار، سرنپناه و تهیه مایحتاج روزمره مشکل ندارند.

گرچه آمارهای حضور مهاجران افغانستانی در ایران متفاوت است اما برآوردها نشان می‌دهد که تعداد مهاجران افغانستانی در ایران ممکن است تا ۱۲ میلیون نفر برسد. طبق گفته رئیس مرکز امور اتباع و مهاجرین خارجی وزارت کشور ایران، بنابر آمار منتشر شده سازمان بین‌المللی مهاجرت، موج ورود اتباع افغان به ایران همچنان ادامه داشته و در شش ماهه اول سال ۲۰۲۴، بیش از یک میلیون نفر از اتباع افغانستانی به ایران پناهنده شده‌اند.

نیروی انسانی ارزان‌قیمت و پرتلاشی که به سبب پایین بودن امنیت شغلی هر شرایطی را می‌پذیرند و به نسبت کارگران ایرانی، جایگزین ارزان‌تری به شمار می‌روند و بنگاه‌های اقتصادی کوچک و بزرگ هم برای کاهش هزینه‌ان‌ها را به کار می‌گیرند، بیشتر جمعیت مهاجران را تشکیل می‌دهند.

اکثریت مهاجران افغانستانی در مشاغلی چون کارهای ساختمانی، نظافت، گلخانه‌ها، کارخانه‌های سنگ، خشت‌پزی و کارهای مشابه که از مشاغل سخت به‌شمار می‌روند، مشغول هستند. با این حال برخی از آن‌ها به‌عنوان کارگر در فروشگاه‌های محلی، واحدهای شست‌وشوی خودرو (کارواش‌ها) و مشاغلی از این دست نیز فعالیت دارند.

برخی از کارشناسان ایرانی معتقدند کارگران اتباع بیگانه دستمزدشان را به دلار یا ارز کشور خود تبدیل کرده و از ایران خارج می‌کنند. این در حالی است که کارگران ایرانی حقوقشان را در همین کشور هزینه می‌کنند و با گردش پول، اقتصاد رونق می‌گیرد. به گفته آن‌ها افزایش تقاضای ارز خارجی، علاوه بر خروج سرمایه به اقتصاد کشور لطمه وارد می‌کند و فرصت‌های شغلی را از کارگران ایرانی سلب می‌کند.

برخی دیگر بر این باورند که مهاجران افغان به دلیل نداشتن تخصص مناسب و همچنین ورود غیرقانونی و بدون قاعده به کشور به‌عنوان نیروی کار ارزان در مشاغل سیاه همچون زباله‌گردی که نیروی کار آن‌ها از سوی پیمانکاران خدمات شهری تأمین می‌شود، به کار گرفته می‌شوند و مورد استثمار قرار می‌گیرند.

کارشناسان با استناد به شواهد می‌گویند که مهاجران افغانستانی عموماً کارگران غیرمهاره و ارزان‌قیمتی هستند که هر کاری که به آن‌ها پیشنهاد شود می‌پذیرند. این افراد مشاغل سختی را به عهده گرفته‌اند که در گذشته مهاجران شهرها و روستاهای ایران چنین کارهایی را انجام می‌دادند. کاهش رقابت در بازار کار و کاهش سطح دستمزد مهم‌ترین تبعات این شیوه به کارگیری کارگران مهاجر است که باعث می‌شود کارفرمایان از شرایط آن‌ها سوءاستفاده می‌کنند. برخورد تبعیض‌آمیز و عدم پرداخت دستمزد و عدم دریافت حمایت‌های اجتماعی از دیگر تبعات فعالیت غیررسمی برای کارگران مهاجر غیرقانونی است.

نازنین رزاقی مهر
روزنامه نگار

گزارش

سیاست‌های مرزهای باز که در آن افراد می‌توانند آزادانه و بدون محدودیت‌های قابل توجه از مرزها عبور کنند، بحث‌های زیادی را در سراسر جهان برانگیخته است. این سیاست‌ها، اگرچه آرمان‌گرا هستند اما اغلب با چالش‌های عملی متعددی دارند که می‌توانند اقتصاد، بافت اجتماعی و امنیت یک کشور را تحت فشار قرار دهند. در کشورهایی مانند ایران که در سه دهه گذشته با سیل مهاجرت غیرقانونی به‌ویژه با حضور تعداد زیادی مهاجر افغانستانی که از جنگ و مشکلات اقتصادی فرار می‌کنند، مواجه شد، آثار و تبعات سیاست مرزهای باز می‌تواند شدید باشد.

یکی از چالش‌های اصلی سیاست مرزهای باز که عموماً با اهداف بشردوستانه دنبال می‌شود، چالش حفظ امنیت ملی است. برای کشورهایی چون ایران، یک مرز باز به معنای احتمال بیشتر ورود کنترل نشده است و خطرانی برای امنیت کشور به همراه دارد. به‌ویژه درباره کشوری چون افغانستان که چندین دهه با بی‌ثباتی سیاسی ورشد گروه‌های افراطی و فعالیت‌هایی چون قاچاق موادمخدر مواجه بوده است. سیاست مرز باز با افانستان به افراد دارای سوءپیشینه‌های امنیتی اجازه می‌دهد بدون نظارت وارد ایران شوند. این جریان نامحدود می‌تواند منجر به افزایش فعالیت‌های مجرمانه شود که امنیت عمومی را تهدید می‌کند و وظیفه سازمان‌های مجری قانون را که باید به چنین نگرانی‌های امنیتی رسیدگی کنند، سنگین می‌کند.

فشار اقتصادی بر منابع و اشتغال

یکی دیگر از مسائل مهم مرزهای باز، بار اقتصادی است که بر دوش یک کشور وارد می‌شود. اقتصاد ایران که در حال حاضر تحت فشار تحریم‌ها و چالش‌های داخلی قرار گرفته، ظرفیت محدودی برای حمایت از جمعیت رویه‌رشد مهاجران غیرقانونی دارد. وقتی مهاجران بدون مدارک مناسب وارد می‌شوند، قادر به پرداخت مالیات یا کمک رسمی به اقتصاد کلان کشور نیستند.

با این حال، آن‌ها به خدمات ضروری مانند مراقبت‌های بهداشتی، آموزش و پرورش و زیرساخت‌های عمومی نیاز دارند. این یک فشار مالی برای دولت‌های محلی و ملی ایجاد می‌کند. در این شرایط برای تخصیص منابع، هم شهروندان و هم مهاجران غیرقانونی دچار مشکل می‌شوند. در بازار کار، مهاجرت غیرقانونی می‌تواند منجر به جابه‌جایی شغلی برای افراد محلی شود. مهاجران افغانستانی که اغلب مایل به کار با دستمزد کمتر به دلیل اقامت غیررسمی خود هستند، رقابت سختی را در بازار کار ایجاد می‌کنند. این وضعیت می‌تواند دستمزد‌ها

گزارش

در دنیای به هم پیوسته امروز، مهاجرت پدیده‌ای است که به‌طور فزاینده‌ای رایج است و میلیون‌ها نفر برای فرصت‌های شغلی، تحصیل یا شرایط زندگی بهتر از مرزها عبور می‌کنند. در حالی که بسیاری از کشورها برای حمایت از صنایع کلیدی به نیروی کار مهاجر وابسته هستند، مقررات مؤثر اشتغال مهاجران برای اطمینان از رفتار منصفانه با کارگران مهاجر و محافظت از آن‌ها در برابر استثمار شغلی حیاتی است. برای دستیابی به این اهداف، ایجاد و اجرای سیاست‌های اشتغال که با کنوانسیون‌ها و مقررات بین‌المللی طراحی شده جهت حفظ حقوق مهاجران هم‌سو باشد، ضروری است.

اهمیت سیاست‌های استخدا می برای مهاجران

مهاجرت برای اشتغال پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و سیاسی عمیقی برای کشور میزبان و مهاجران دارد. کارگران مهاجر اغلب کمبود نیروی کار را پر می‌کنند، مشاغل دشوار و خطرناکی را بر عهده می‌گیرند که کارگران بومی ممکن است از آن‌ها اجتناب کنند و به رشد اقتصادی در کشورهای میزبان خود کمک می‌کنند. با این حال، مهاجرت اغلب با چالش‌هایی همراه است. کارگران مهاجر در موارد زیادی با تبعیض، شرایط کاری نامناسب و دستمزد‌های پایین‌تر از هم‌تایان بومی خود مواجه می‌شوند. بدون سیاست‌های حمایتی، مهاجران می‌توانند قربانی سوءاستفاده و استثمار شوند، که نه تنها به آن‌ها آسیب می‌رساند، بلکه باعث ایجاد تنش اجتماعی-اقتصادی و نارضایتی در بین شهروندان بومی می‌شود. در همین راستا تدوین و تصویب سیاست‌های اشتغال برای جلوگیری از استثمار و اطمینان از اینکه حقوق

رویکردی که نیاز به بازنگری دارد

سیاست مرزهای باز و مهاجران افغانستانی

در ایران هم مانند بسیاری از کشورهایی که تعداد زیادی مهاجر غیرقانونی دارند، افرادی که از این طریق وارد می‌شوند، اغلب با استثمار و سوءاستفاده مواجه می‌شوند. این افراد به حمایت‌های قانونی اولیه دسترسی ندارند و اغلب در مشاغل کم‌درآمد و متزلزل با شرایط کاری بد به کار گرفته می‌شوند.

علاوه بر این، مهاجران بدون مدرک اغلب از دایره خدمات ضروری حذف می‌شوند. برای مثال، دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی بدون اقامت قانونی دشوار است و حتی خدمات اجتماعی اولیه می‌تواند دور از دسترس باشد. این امر چرخه‌های فقر و آسیب‌پذیری را تداوم می‌بخشد. فقدان مدارک همچنین خطر اخراج این گروه را افزایش می‌دهد و باعث می‌شود بسیاری از آن‌ها در ترس و انزوای دائمی زندگی کنند و سلامت روان و رفاه آن‌ها به خطر بیفتد.

سلامت عمومی و نظام آموزشی

سلامت عمومی حوزه دیگری است که تحت‌تأثیر سیاست مرزهای باز قرار گرفته است. هنگامی که مهاجران بدون غربالگری پزشکی وارد می‌شوند، ممکن است ناآگاهانه بیماری‌های مسری را با خود به همراه بیاورند. دسترسی محدود به مراقبت‌های بهداشتی برای مهاجران غیرقانونی می‌تواند شیوع بیماری‌ها را تشدید کند و بر جوامع مهاجر و محلی تأثیر بگذارد. سیستم مراقبت‌های بهداشتی ایران که در حال حاضر تحت فشار منابع محدود قرار دارد، در مدیریت بهداشت عمومی مهاجران غیرقانونی با چالش‌های بیشتری مواجه است.

به‌طور مشابه، هجوم کودکان مهاجر بدون مدرک سیستم آموزشی را تحت فشار قرار می‌دهد. بسیاری از خانواده‌های افغانستانی که به دنبال امنیت و ثبات

● یکشنبه ۶ آبان ۱۴۰۳ ● شماره ۴۵۳

هستند، با کودکان خردسالی که به مدرسه نیاز دارند وارد می‌شوند. با این حال بدون اقامت قانونی، دسترسی به آموزش چالش برانگیز می‌شود. مدارس ایران، به‌ویژه در مناطق مرزی، ممکن است با ازدحام بیش از حد، منابع محدود و کمبود زیرساخت‌ها برای حمایت از تعداد فزاینده دانش‌آموزان دست‌وپنجه نرم کنند. این وضعیت می‌تواند به کیفیت آموزشی پایین‌تر و فرصت‌های کمتر برای کودکان محلی و مهاجر بینجامد، چرخه‌های فقر را تداوم بخشد و چشم‌انداز آینده را برای جمعیت جوان محدود کند.

راهکار ایجاد تعادل

با توجه به چالش‌های سیاست مرزی باز، وجود یک رویکرد تنظیم‌شده برای مهاجرت ضروری می‌نماید. این رویکرد شامل اقداماتی برای نظارت و کنترل گذرگاه‌های مرزی و در عین حال فراهم کردن راه‌های قانونی برای ورود و کار در ایران برای مهاجران است. به‌عنوان مثال، ایجاد یک مسیر شفاف برای مهاجران افغانستانی جهت دریافت مجوز کار یا وضعیت پناهندگی، به ایران امکان می‌دهد که جمعیت مهاجر خود را به‌طور مؤثرتری مدیریت کند. با ارائه مدارک قانونی به مهاجران، ایران می‌تواند آن‌ها را در اقتصاد رسمی ادغام کند؛ جایی که می‌تواند مالیات بپردازند، مراقبت‌های بهداشتی دریافت کنند و به آموزش دسترسی داشته باشند و بار اجتماعی و اقتصادی دولت را کاهش دهند.

علاوه بر این، مهاجرت قانونی به محافظت از مهاجران در برابر استثمار کمک می‌کند. مهاجران دارای مدارک هوبتی و قانونی به حمایت‌های قانونی دسترسی خواهند داشت که آن‌ها را قادر می‌سازد تخلفات را گزارش کنند و از دستمزد منصفانه و شرایط کار ایمن اطمینان حاصل کنند. اقامت قانونی همچنین مهاجران را برای ادغام در جامعه به جای زندگی در انزوا و ترس تشویق می‌کند و تنش‌های اجتماعی را کاهش دهد. این امر با تقویت حس تعلق و احترام متقابل، هم برای جوامع مهاجر و هم برای جوامع محلی مفید خواهد بود.

به‌طور کلی باید گفت چالش‌ها و آسیب‌های سیاست مرزهای باز به‌ویژه در کشورهایی مانند ایران که با سطوح بالای مهاجرت غیرقانونی از افغانستان مواجه است، مشهود است. از خطرات امنیتی گرفته تا فشارهای اقتصادی، تنش‌های اجتماعی و آسیب‌پذیری مهاجران غیرقانونی، مرزهای باز مسائل پیچیده متعددی را ایجاد می‌کنند که هم بر مهاجران و هم بر جوامع میزبان تأثیر می‌گذارد و نتیجه آن تنش‌ها و تعارضاتی است که این روزها گهگاهی شاهد آن هستیم. با این حال، با اجرای سیاست‌های مهاجرتی قانونی، کشورها می‌توانند مرزها را به‌طور مؤثرتری کنترل کنند و در عین حال فرصتی برای زندگی بهتر به مهاجران ارائه دهند. چنین رویکرد متعادلی امنیت ملی و ثبات اجتماعی را با رعایت حقوق و منزلت مهاجران تضمین می‌کند.

شرایط استخدام مهاجران بر اساس مقررات بین‌المللی

کنوانسیون‌هایی همچون کنوانسیون بین‌المللی سازمان ملل متحد در مورد حمایت از حقوق کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها را تصویب نکرده‌اند. این عدم پذیرش، نیاز هر کشوری را برای تطبیق سیاست‌های خود به‌گونه‌ای که با واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی خود هم‌سو باشد و در عین حال همچنان به حقوق اساسی مهاجران احترام بگذارد، برجسته می‌کند. اجرای برنامه‌های این کنوانسیون‌ها همچنین می‌تواند روابط دیپلماتیک را تقویت کند؛ زیرا کشورها تعهد خود را نسبت به احترام به حقوق بشر و حمایت از همکاری‌های بین‌المللی در مورد مسائل مهاجرت نشان می‌دهند.

نقش سیاست‌های استخدا می

سیاست‌های اشتغال مؤثر باید برای دستیابی به چندین هدف از جمله رفتار عادلانه، جلوگیری از استثمار و دسترسی به حمایت‌های قانونی طراحی شود. بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده، جنبه‌های اساسی این سیاست‌ها عبارتند از:

۱- حقوق و قراردادهای استخدامی قانونی: قراردادهای کاری که به‌وضوح حقوق و تعهدات کارفرمایان و کارمندان را مشخص می‌کند در حمایت از کارگران مهاجر، اساسی است. کشورهایی که قراردادهای اجرایی می‌کنند و اطمینان می‌دهند که همه کارگران، صرف‌نظر از ملیت، به حمایت‌های قانونی دسترسی دارند، می‌توانند به جلوگیری از اعمال استثمار، مانند سرقت دستمزد و اخراج ناعادلانه کمک کنند.

۲- تقویت سیستم‌های کنترل مرزی: کشورهایی مانند ایران با بهبود کنترل مرزی و تقویت سیستم‌های رصد اسناد و مدارک می‌توانند جریان مهاجرت غیرقانونی را کاهش دهند و به‌طور مؤثرتری بر اشتغال مهاجران نظارت کنند. یک فرایند مستندسازی قوی، دولت را قادر می‌سازد

مهاجران به‌طور عادلانه به رسمیت شناخته می‌شود، ضروری است. یک چارچوب سیاستی تضمین می‌کند که مهاجران می‌توانند به حقوق و حمایت‌های مشابه کارگران محلی از جمله دستمزد منصفانه، شرایط کار ایمن و مزایای تأمین اجتماعی دسترسی داشته باشند. چنین سیاست‌هایی همچنین یکپارچگی اجتماعی را ترویج می‌کند، به ایجاد جوامع منسجم‌تر کمک می‌کند و پتانسیل نارضایتی در میان جمعیت‌های بومی را کاهش می‌دهد. با ارائه این حمایت‌ها، کشورها می‌توانند نیروی کار ماهر و غیرماهر مورد نیاز برای رشد اقتصادی را جذب کنند و در عین حال هماهنگی اجتماعی را ارتقا دهند.

کنوانسیون‌ها و مقررات بین‌المللی

چندین کنوانسیون و دستورالعمل بین‌المللی برای حمایت از حقوق کارگران مهاجر ایجاد شده است. در میان آن‌ها کنوانسیون مهاجرت برای استخدام سازمان بین‌المللی کار (C97) و کنوانسیون کارگران مهاجر (C143) هر دو رفتار منصفانه با کارگران مهاجر را تشویق می‌کنند. برای جلوگیری از تبعیض، کنوانسیون بین‌المللی سازمان ملل متحد در مورد حمایت از حقوق کارگران مهاجر و اعضای خانواده آن‌ها (ICMW) چارچوبی جامع فراهم می‌کند. این کنوانسیون به طیف وسیعی از مسائل از جمله شرایط کار، امنیت اجتماعی و دسترسی به آموزش و مراقبت‌های بهداشتی برای مهاجران و خانواده‌هایشان می‌پردازد. اگرچه این کنوانسیون‌ها چارچوبی را ارائه می‌دهند اما اثر بخشی آن‌ها تا حد زیادی به این بستگی دارد که آیا از سوی کشورها تصویب و اجرا می‌شوند یا خیر. به‌عنوان مثال بسیاری از کشورها، به‌ویژه کشورهایی با درآمد بالا که تعداد زیادی از مهاجران را جذب می‌کنند،